



## USVOJENI TEKSTOVI

*Privremeno izdanje*

### **P8\_TA-PROV(2015)0383**

#### **Strategija EU-a za jadransku i jonsku regiju**

#### **Rezolucija Europskog parlamenta od 28. listopada 2015. o Strategiji EU-a za jadransku i jonsku regiju (2014/2214(INI))**

*Europski parlament,*

- uzimajući u obzir Komunikaciju Komisije o Strategiji EU-a za jadransku i jonsku regiju (COM(2014)0357), prateći akcijski plan i dodatni analitički dokument,
- uzimajući u obzir Uredbu (EU) br. 1303/2013 Europskog parlamenta i Vijeća od 17. prosinca 2013. o utvrđivanju zajedničkih odredbi o Europskom fondu za regionalni razvoj, Europskom socijalnom fondu, Kohezijskom fondu, Europskom poljoprivrednom fondu za ruralni razvoj i Europskom fondu za pomorstvo i ribarstvo i o utvrđivanju općih odredbi o Europskom fondu za regionalni razvoj, Europskom socijalnom fondu, Kohezijskom fondu i Europskom fondu za pomorstvo i ribarstvo te o stavljanju izvan snage Uredbe Vijeća (EZ) br. 1083/2006<sup>1</sup> (u daljnjem tekstu: Uredba o zajedničkim odredbama),
- uzimajući u obzir Uredbu (EU) br. 1299/2013 Europskog parlamenta i Vijeća od 17. prosinca 2013. o posebnim odredbama za potporu iz Europskog fonda za regionalni razvoj cilju „Europska teritorijalna suradnja”<sup>2</sup>,
- uzimajući u obzir zaključke Vijeća od 23. listopada 2014. o Strategiji EU-a za jadransku i jonsku regiju,
- uzimajući u obzir izvješće Komisije Europskom parlamentu, Vijeću, Europskom gospodarskom i socijalnom odboru i Odboru regija o dodanoj vrijednosti makroregionalnih strategija (COM(2013)0468) i relevantnih zaključaka Vijeća od 22. listopada 2013.,
- uzimajući u obzir mišljenje Europskog gospodarskog i socijalnog odbora od 11. rujna 2014. o Komunikaciji Komisije o Strategiji EU-a za jadransku i jonsku regiju (COM(2014)0357) te Strategiju EU-a za jadransku i jonsku regiju: istraživanje, razvoj i inovacije u malim i srednjim poduzećima (razmatračko mišljenje na zahtjev talijanskog predsjedništva EU-a),
- uzimajući u obzir mišljenje Europskog gospodarskog i socijalnog odbora od 21. siječnja 2014. o Strategiji EU-a za jadransku i jonsku regiju (EUSAIR) (razmatračko

<sup>1</sup> SL L 347, 20.12.2013., str. 320.

<sup>2</sup> SL L 347, 20.12.2013., str. 259.

mišljenje),

- uzimajući u obzir mišljenje Odbora regija od 26. lipnja 2014. o Strategiji EU-a za jadransku i jonsku regiju,
- uzimajući u obzir samoinicijativno mišljenje Odbora regija od 11. listopada 2011. naslovljeno „Teritorijalna suradnja na Sredozemlju preko jadransko-jonske makroregije”,
- uzimajući u obzir svoju Rezoluciju od 3. srpnja 2012. o razvoju makroregionalnih strategija EU-a: sadašnja praksa i buduća očekivanja, posebno u Sredozemlju<sup>1</sup>,
- uzimajući u obzir Komunikaciju Komisije pod nazivom „Pomorska strategija za Jadransko i Jonsko more” (COM(2012)0713),
- uzimajući u obzir Izvješće Komisije o upravljanju makroregionalnim strategijama (COM(2014)0284),
- uzimajući u obzir Komunikaciju Komisije od 26. siječnja 2011. naslovljen „Doprinos regionalne politike održivom rastu u okviru strategije Europa 2020.” (COM(2011)0017),
- uzimajući u obzir Direktivu 2014/52/EU Europskog parlamenta i Vijeća od 16. travnja 2014. o izmjeni Direktive 2011/92/EU o procjeni utjecaja određenih javnih i privatnih projekata na okoliš,
- uzimajući u obzir Direktivu 2001/42/EZ Europskog parlamenta i Vijeća od 27. lipnja 2001. o procjeni učinaka određenih planova i programa na okoliš,
- uzimajući u obzir Odluku Vijeća 2005/370/EZ od 17. veljače 2005. o zaključivanju, u ime Europske zajednice, Konvencije o pristupu informacijama, sudjelovanju javnosti u odlučivanju i pristupu pravosuđu u pitanjima okoliša (Aarhuška konvencija),
- uzimajući u obzir Deklaraciju iz Ancone usvojenu na Konferenciji o razvoju i sigurnosti u jadranskoj i jonskoj regiji održanoj 19. i 20. svibnja 2000.,
- uzimajući u obzir Osnivačku konferenciju jadransko-jonske euroregije održanu u Puli 30. lipnja 2006. i Deklaraciju o pokretanju inicijative za donošenje Jadranske strategije usvojenu na Skupštini jadransko-jonske euroregije održanoj u Splitu 22. listopada 2009.,
- uzimajući u obzir studiju Glavne uprave za unutarnju politiku (Odjel B: Strukturna i kohezijska politika) iz siječnja 2015. „Nova uloga makroregija u europskoj teritorijalnoj suradnji”,
- uzimajući u obzir studiju Glavne uprave za unutarnju politiku (Odjel B: Strukturna i kohezijska politika) iz lipnja 2015. „Jadranska i jonska regija: socioekonomska analiza i procjena povezivosti prometa i energetike”,
- uzimajući u obzir članak 52. Poslovnika,
- uzimajući u obzir izvješće Odbora za regionalni razvoj i mišljenja Odbora za vanjske poslove, Odbora za okoliš, javno zdravlje i sigurnost hrane te Odbora za ribarstvo (A8-

---

<sup>1</sup> SL C 349 E, 29.11.2013., str. 1.

0279/2015),

- A. budući da makroregionalne strategije predstavljaju novi model upravljanja na više razina u kojem je za uspješnu provedbu i postizanje ciljeva ključno sudjelovanje dionika koji predstavljaju europsku, nacionalnu, regionalnu i lokalnu razinu, uključujući gospodarske i socijalne partnere i organizacije civilnog društva, kao i komplementarnost između različitih politika i programa; budući da regionalne i lokalne vlasti imaju važnu ulogu u promicanju demokracije, decentralizacije te veće lokalne i regionalne autonomije;
- B. budući da su prethodne strategije za Baltičko more i Dunav donijele konkretnu korist dotičnim regijama, potvrdile uspjeh mehanizama suradnje EU-a i donijele korisno iskustvo za izradu novih makroregionalnih strategija;
- C. budući da regije pokazuju sve veći interes za ovaj moderan oblik regionalne suradnje i popratni model upravljanja; budući da je u zadnje vrijeme to posebice bio slučaj u planinskim regijama kao što su Karpati i Alpe, gdje prirodna ograničenja zahtijevaju provođenje posebnih regionalnih politika;
- D. budući da je makroregionalna strategija, kao integrirani okvir koji se odnosi na države članice i zemlje koje nisu članice EU-a u istom zemljopisnom području i koji je Europsko vijeće podržalo, strategija EU-a;
- E. budući da postoje velike socioekonomske razlike među zemljama koje su uključene u tu Strategiju, posebno među državama članicama EU-a i zemljama koje nisu članice;
- F. budući da su povećani interes država u jadranskoj i jonskoj regiji za suradnju i utvrđivanje zajedničkih djelovanja kako bi se odgovorilo na izazove uporabom potencijala u cijeloj regiji te njihovi trajni naponi za postizanje sinergije doveli do donošenja Strategije EU-a za jadransku i jonsku regiju (EUSAIR);
- G. budući da se makroregionalne strategije mogu smatrati instrumentom za europsku integraciju i jaču teritorijalnu koheziju utemeljenim na dobrovoljnoj suradnji među državama članicama i susjednim zemljama u suočavanju sa zajedničkim izazovima; budući da je EUSAIR novi oblik regionalne suradnje koji može pomoći zemljama kandidatkinjama koje sudjeluju i potencijalnim zemljama kandidatkinjama na njihovu putu prema EU-u te je također važna sastavnica šire politike EU-a za Sredozemlje izražene u sklopu Unije za Mediteran; budući da je Strategija EU-a za jadransku i jonsku regiju (EUSAIR), kao dio regionalne politike EU-a, sredstvo za promicanje gospodarske i socijalne kohezije, a njezini su glavni ciljevi smanjenje razlika među regijama, promicanje stvarne konvergencije, poticanje rasta i zapošljavanja;
- H. budući da je Jadransko more zbog toga što je poluzatvoreno posebno podložno onečišćenju te da ga odlikuju neobična hidrografska obilježja kao što je činjenica da dubina i obala sjeverne i južne regije u znatnoj mjeri variraju; budući da sve priobalne zemlje dijele riblje stokove, zbog čega je njihovo obnavljanje stalno ugroženo; budući da je u sklopu buduće okvirne uredbe o tehničkim mjerama u reformiranom ZRP-u potrebno donijeti mjere za svaku regiju zasebno te ih prilagoditi posebnostima tog područja, njegovih morskih resursa i ribarstva;

## Opća razmatranja

1. pozdravlja Komunikaciju Komisije o Strategiji EU-a za jadransku i jonsku regiju te prateći akcijski plan; vjeruje da je to važan korak u razvoju tog dijela Europe; ističe da je EUSAIR osmišljen kako bi EU, nacionalna ili regionalna tijela ili privatni sektor dodali vrijednost intervencijama na način kojim se znatno jača funkcioniranje makroregije; ističe mogućnosti koje Strategija pruža sadašnjim i potencijalnim zemljama kandidatkinjama u regiji; naglašava važnost činjenice da se Strategija temelji na načelima integracije, usklađenosti, suradnje i partnerstva; ponavlja važnost načela „3 NE“, a to su ne novom zakonodavstvu, ne novim ustanovama i ne novom financiranju jer su makroregije okviri za inicijative suradnje utemeljeni na sinergijama koje su rezultat razrade raznih instrumenata politika EU-a, uključujući europske strukturne i investicijske fondove;
2. pozdravlja napore koje sve zainteresirane strane ulažu u uspostavljanje institucijske strukture za provedbu EUSAIR-a u sklopu postojećeg institucijskog okvira; potiče sve nacionalne, regionalne i lokalne dionike da preuzmu potpunu kontrolu nad provedbom projekata obuhvaćenih ovom makroregionalnom Strategijom; ističe važnost jačanja institucijskog kapaciteta i učinkovitosti javne uprave i javnih službi te osiguravanja, u svakoj zemlji sudionici, dovoljno resursa i kvalificiranog administrativnog osoblja izričito posvećenog provedbi EUSAIR-a;
3. naglašava potrebu za pristupom usmjerenim na konkretna područja u pogledu aktivnosti suradnje te ističe dodanu vrijednost modela upravljanja na više razina čija je svrha riješiti problem manjka administrativnih kapaciteta te koji se može upotrijebiti kao sredstvo za prikupljanje resursa u makroregiji; u tom smislu, **inzistira na tome da je potrebno uključiti lokalne i regionalne vlasti u politička upravljačka tijela te u operativna, tehnička i provedbena tijela Strategije, dok Komisija treba zadržati svoju ulogu u postupku usklađivanja; naglašava da se lokalnim razvojem vođenim zajednicom mogu mobilizirati lokalne zajednice i organizacije te ih se može uključiti u postupak odlučivanja, kao i pomoći pri jačanju osjećaja odgovornosti za projekte među stanovništvom;**
4. **naglašava važnost transparentnog procesa donošenja, praćenja i evaluacije Strategije, kao i otvorenosti i uključivosti u odnosu na civilno društvo te sve relevantne dionike;** naglašava da su komunikacija i podizanje razine svijesti u svim stupovima ključni za sudjelovanje dionika u postupku odlučivanja i za pridobivanje podrške javnosti; potiče države članice da se pobrinu za to da Strategija ima odgovarajuću vidljivost na nacionalnoj, regionalnoj i lokalnoj razini, da razviju odgovarajuću komunikaciju u pogledu ciljeva i rezultata Strategije te da promiču koordinaciju i razmjene najboljih praksi s ostalim postojećim i budućim makroregionalnim strategijama;
5. ističe da zemlje koje nisu članice EU-a trebaju uskladiti svoje zakonodavstvo sa specifičnom sektorskom pravnom stečevinom povezanom sa Strategijom kako bi se zajamčilo ostvarenje ciljeva EU-a te njihova redovita, zakonita i pravovremena provedba na temelju normi i zakonodavstva EU-a; potiče sve zemlje sudionice da osnuju trustove mozgova i organiziraju redovite sastanke radi razmjene najboljih praksi kako bi se taj postupak ubrzao i postao učinkovitiji;
6. napominje da se zbog znatnog smanjenja privatnih ulaganja diljem zemalja u regiji, u kombinaciji s fiskalnom konsolidacijom i ograničenim kapacitetom ulaganja u javnom sektoru, mogu pojaviti problemi u financiranju projekata u okviru Strategije; poziva zemlje sudionice na održavanje visokog stupnja odgovornosti, predanosti i vodstva potrebnog za uspješnu provedbu Strategije;

7. pozdravlja činjenicu da Europski strukturni i investicijski fondovi (ESIF) i Instrument za pretprijetnu pomoć za razdoblje 2014. – 2020., a posebno Program suradnje za jadransku i jonsku regiju za razdoblje 2014. – 2020. (ADRION), pružaju znatne potencijalne resurse te široki raspon alata i tehničkih opcija za Strategiju; podupire činjenicu da su dostupni i drugi fondovi i instrumenti koji su važni za stupove Strategije, osobito Obzor 2020. i programi Erasmus + za sve stupove, Instrument za povezivanje Europe za II. stup, program LIFE za III. stup kao i za ublažavanje klimatskih promjena i prilagodbu na njih te programi COSME i Kreativna Europa za mala i srednja poduzeća za IV. stup, kao i program INNOVFAN za financiranje inovacija; u cilju stvaranja sinergije raspoloživih sredstava, potiče suradnju između nadzornih odbora za programe teritorijalne suradnje koji obuhvaćaju regiju, upravnog odbora EUSAIR-a i upravljačkih tijela ESIF-a; naglašava da bi u sklopu Strategije trebalo omogućiti djelotvorniju i učinkovitiju upotrebu postojećih instrumenata i fondova;
8. poziva Europsku komisiju te nacionalna, regionalna i lokalna tijela koja su nadležna za pripremu i provedbu programa ESIF-a i upravljanje njima da istaknu važnost makroregionalnih projekata i mjera;
9. naglašava važnost utvrđivanja strukture provedbe i mehanizama usklađivanja na razini makroregije radi olakšanja suradnje, uključujući zajedničko planiranje, usklađivanja mogućnosti financiranja i pristupa odozdo prema gore; naglašava da je potrebno uskladiti nacionalne i regionalne operativne programe s ciljevima Strategije te, gdje je to moguće, uključiti EUSAIR u te programe; smatra da je potrebno koordinirati i uskladiti inicijative, prijedloge i projekte koji se izravno i neizravno odnose na jadransko-jonsku regiju;
10. potiče Komisiju, Europsku investicijsku banku (EIB) i zemlje sudionice da u potpunosti iskoriste mogućnosti novoosnovanog Europskog fonda za strateška ulaganja (EFSU) kako bi se financirali projekti u regiji kojima bi se stvorila dodana vrijednost, promicao održiv razvoj te gospodarska i socijalna kohezija, potaknuo rast, povećala zaposlenost na makroregionalnoj razini te bi se pridonijelo postizanju ciljeva strategije Europa 2020.; u tom kontekstu, potiče dodjeljivanje „bonus bodova” makroregionalnim projektima u fazi odabira projekata zbog njihove transnacionalne prirode;
11. ističe da ne postoje posebna sredstva dodijeljena samo za provedbu makroregionalnih strategija i da su snažna politička volja, partnerstvo i usklađenost među zemljama preduvjeti za uspjeh; stoga poziva zemlje u regiji da udruže sredstva (europske strukturne i investicijske fondove, instrument za pretprijetnu pomoć i Europski fond za strateška ulaganja), kao i doprinose iz nacionalnih izvora u okviru Europske investicijske banke kako bi uspostavile financijsku i investicijsku platformu za potporu financiranju projekata kojima se pridonosi postizanju ciljeva Strategije; poziva na stvaranje transparentnog i javno dostupnog portfelja projekata za jadransku i jonsku regiju preko kojeg će postati vidljive aktualne i potencijalne potrebe za ulaganjem i projektima kako bi se ulagače potaklo da ulažu u navedene projekte;
12. potiče dionike na razmjenu najboljih praksi, korištenje dosad stečenim iskustvom, otkrivanje prepreka u provedbi makroregionalnih strategija EU-a i jačanje suradnje sa svojim kolegama iz drugih makroregija, poput onih iz regija Baltičkog mora i Podunavlja te iz alpskih makroregija;
13. poziva Komisiju na uklanjanje administrativnih i nefinancijskih prepreka koje često odvrćaju ulagače od ulaganja u takve projekte;

14. smatra da je potrebno pronaći načine uključivanja zemalja koje nisu dio Strategije i koje su geografski i gospodarski bliske toj regiji, barem u pojedinim i specifičnim projektima; u tom kontekstu ističe važnost prekogranične i transnacionalne suradnje u okviru kohezijske politike te poziva dotične države članice i regije da iskoriste postojeće primjere najbolje prakse u tom području;
15. podsjeća na velik utjecaj gospodarske krize na regiju i naglašava potrebu za redovitom procjenom strategija osmišljenih za postizanje gospodarskog oporavka; podsjeća da se zemlje te regije nalaze na različitim stupnjevima razvoja i imaju različite potrebe; poziva Komisiju da istakne važnost stvaranja uvjeta za smanjenje društveno-gospodarskih razlika među zemljama; podupire reforme u slabije razvijenim zemljama te u tom kontekstu potiče na razmjenu znanja, iskustva i praksi;
16. ističe da je potrebno poticati, obnavljati i produbljivati kulturnu, znanstvenu i obrazovnu suradnju, između ostalog i povećanjem mogućnosti akademske mobilnosti studenata i sveučilišnih djelatnika; naglašava da su znanost i inovacije preduvjeti za pametan, uključiv i održiv rast; ističe međuovisnost znanstvene i kulturne suradnje s jedne strane te rasta ekonomske dinamike i razine raznolikosti i održivosti turizma unutar regije s druge strane;
17. pozdravlja zastupljenost Europskog parlamenta u upravljačkim tijelima EUSAIR-a; poziva Komisiju da analizira zajedničke napore zemalja u regiji (država članica EU-a i trećih zemalja) i učinkovito sudjelovanje lokalnih i regionalnih vlasti u ostvarivanju ciljeva Strategije;
18. upućuje na presedane utvrđene u kontekstu drugih makroregionalnih strategija EU-a i poziva na pružanje potpore, u okviru pilot-projekata i pripremnih djelovanja, različitim vrstama djelovanja, od studija pa sve do početnog kapitala za pripremu projekata u okviru različitih prioritetnih područja;
19. smatra nužnim da se u fazi provedbe Strategije njezina opća načela, a posebice pitanja koja se odnose na zaštitu okoliša i unapređenje prirodnih resursa, uzmu u obzir u sva četiri stupa, također radi stvaranja holističkog pristupa složenim i raznolikim izazovima makroregije;
20. **ističe da je osobitu pozornost potrebno posvetiti područjima navedenima u članku 174. Ugovora o funkcioniranju Europske unije, poput otoka te planinskih i ruralnih regija, u cilju utvrđivanja i iskorištavanja njihova specifičnog potencijala, posebice u sektoru turizma, uz istovremeno poštovanje područja djelovanja i prioriteta utvrđenih u ovom izvješću; povrh toga, poziva Komisiju da predloži proglašenje Europske godine otoka i planina;**
21. smatra da bi zemlje sudionice trebale pronaći načine za uključivanje drugih važnih stupova kojima bi se mogle stvoriti razvojne prednosti za to područje, kao što je primjerice poljoprivreda zbog specifičnih geoklimatskih uvjeta, bioraznolikosti i potencijala za stvaranje sinergijskih usklađenih učinaka i daljnjeg rasta; **preporučuje blisku suradnju i usklađivanje područja u unutrašnjosti, obalnog područja i otoka radi postizanja sinergija između projekata čiste energije i proizvodnje zdrave hrane;**
22. skreće pozornost na važnost odgovarajućeg izvješćivanja i procjene provedbe Strategije; u tom kontekstu, poziva zemlje sudionice i Komisiju na prikupljanje pouzdanih polaznih

podataka i postavljanje konkretnih ciljeva za svaki stup koji bi se ocjenjivali na godišnjoj osnovi i bili javno dostupni;

23. poziva na sveobuhvatan i integrirani europski pristup migracijama; ističe da se regija suočava s ozbiljnim migracijskim izazovima te žali zbog svih tragedija na Sredozemlju; naglašava da je za rješavanje tih problema neophodan znatan zaokret u politikama azila u smislu solidarnosti među državama članicama; ističe da je potrebno razmotriti sveukupnu strategiju suradnje s trećim zemljama; žali zbog nedovoljne suradnje među državama članicama EU-a u pogledu migracijskih izazova; potiče razmjenu dobrih praksi među regijama kad je riječ o primanju migranata i poziva na to da se posebna pozornost hitno posveti društvenim i humanitarnim pitanjima koja utječu na regiju, radi eventualnog ponovnog određivanja prioriteta strategije EUSAIR u budućnosti;
24. očekuje novi poticaj za jačanje mira i sigurnosti u jugoistočnoj Europi;
25. poziva zemlje na razmjenu najboljih praksi u području poštovanja prava manjina kako bi se primjenjivali najviši standardi, s obzirom na činjenicu da je to posebno osjetljivo područje u pogledu jezičnih pitanja;
26. naglašava da je u različitim fazama provedbe potrebno omogućiti javnim i privatnim gospodarskim akterima, društvenim subjektima i različitim pripadnicima organiziranog civilnog društva odgovarajuću obuku s pomoću određenog programa, uključujući organizacijsku i tehničku potporu;
27. poziva Komisiju da svake dvije godine Parlamentu i Vijeću podnese izvješće o provedbi EUSAIR-a kako bi se procijenilo njegovo funkcioniranje te njegova dodana vrijednost u pogledu rasta i radnih mjesta, smanjenja razlika i održivog razvoja;
28. potiče posebne mjere za promicanje socijalne dimenzije; naglašava važnost uključivanja prioriteta i mjera kojima se nastoji podržati uključivanje osoba s invaliditetom i spriječiti sve vrste diskriminacije;

## **Plavi rast**

29. ističe da jedinstveni geografski položaj regije, specifična struktura njezine obale i bogata morska raznolikost imaju veliki potencijal za stvaranje „plavih” radnih mjesta, **poticanje inovativnog i održivog gospodarskog razvoja i rasta, uključujući plave tehnologije, ribarstvo i akvakulturu, te za bolje pomorsko i morsko upravljanje i usluge;**
30. zalaže se za plavo gospodarstvo kao rješenje gospodarske krize jer se njime potiče otvaranje novih radnih mjesta i gospodarski razvoj, a **posebno otvaranje radnih mjesta za žene i mlade u priobalnim i otočnim zemljama;** smatra da se Strategija EU-a za jadransku i jonsku regiju ne može provesti bez uzimanja u obzir ideje plavog gospodarstva koje predstavlja poveznicu između zaštite okoliša i gospodarskih sektora povezanih s morima i oceanima, akvakulturom, pomorskim i riječnim prometom te turizmom;
31. poziva Komisiju i države koje sudjeluju u Strategiji da privuku **mlade ljude u sektor ribarstva i akvakulture u jadranskoj i jonskoj regiji te da ih potiču na bavljenje aktivnostima iz tih područja;**
32. poziva na koordinaciju politika i usklađivanje ciljeva Strategije, kao i zajedničkih

projekata, s vrijednostima, načelima i ciljevima zajedničke ribarstvene politike; potiče, nadalje, **potporu razvoju održivog sektora ribarstva i proizvodnji tradicionalne zdrave hrane; poziva na osnivanje lokalnih akcijskih skupina u ribarstvu koje bi mogle biti prirodni alat za diversifikaciju ribarstva;** ističe činjenicu da je potrebno povećati sudjelovanje dionika u cjelokupnom upravljanju te poboljšati i diversificirati ribarske aktivnosti kako bi ribarstvo i akvakultura bili održivi i unosni;

33. mišljenja je da plavi rast obuhvaća vrlo različite sektore i poduzeća te je zbog toga za njegov razvoj potrebna visokokvalificirana radna snaga u svim tim sektorima; poziva države članice uključene u EUSAIR da u svojim programima osposobljavanja promiču različite sektore plavog rasta, uzimajući u obzir sustave cjeloživotnog učenja i osposobljavanja za zaposlenike; ističe složenost aktivnosti, sektora i disciplina socioekonomskih sustava uključenih u plavi rast te stoga smatra da je iznimno važno da države članice uključene u strategiju EUSAIR donesu politike tržišta rada kako bi se povećala sposobnost prilagodbe promjenama, inovacijama i multidisciplinarnosti, prilagodilo osposobljavanje ljudskog kapitala i povećala stopa sudjelovanja žena;
34. ističe važnost veće i stvarne povezanosti između strategije Europa 2020. i triju stupova (posebno stupa plavog rasta) strategije EUSAIR na temelju akcijskog plana Europske komisije; smatra akcijski plan jednim od rezultata pristupa Strategije kojim se utvrđuju konkretni prioriteti za makroregiju; ističe da se, na temelju toga, svaka akcija ili projekt odabire opsežnim postupkom savjetovanja odozdo prema gore koji uključuje niz dionika iz jadransko-jonske regije koji predstavljaju nacionalne, regionalne i lokalne vlasti, socijalne partnere, ali i privatni sektor, socijalnu ekonomiju, akademsku zajednicu i civilno društvo;
35. potiče grupiranje u klastere i suradnju između javnih i privatnih poduzeća, sveučilišta, istraživačkih instituta i drugih relevantnih dionika u morskom i pomorskom sektoru u cilju poticanja inovacija te potpunog iskorištavanja potencijala sinergija; smatra da se mjere u okviru stupa plavog rasta moraju oslanjati na nacionalne i regionalne strategije istraživanja i inovacija za pametnu specijalizaciju kako bi se zajamčila učinkovitija i djelotvornija ulaganja; poziva zemlje i regije da sudjeluju u S3 platformi Europske komisije kako bi imale koristi od pomoći u razvoju, provedbi i reviziji strategija pametne specijalizacije; u tom kontekstu smatra potrebnim da se malim i srednjim poduzećima omogući bolji pristup kreditima te da se poboljšaju postojeće poslovne mreže (klasteri) kroz postupak internacionalizacije kako bi se stvorila nova kvalitetna i održiva radna mjesta;
36. podupire stvaranje zajedničke oznake kvalitete za visokokvalitetne morske prehrambene proizvode iz regije radi povećanja njihove konkurentnosti;
37. ističe važnost socijalnog dijaloga i uključivanja predstavnika civilnog društva, zajedno s javnim tijelima, u aktivnosti izgradnje kapaciteta; smatra da bi se to moglo postići uspostavljanjem stalne platforme na makroregionalnoj i regionalnoj razini u svakoj državi članici radi zastupanja socijalnih i gospodarskih partnera, u skladu s onime što je već učinjeno za sveučilišta, gospodarske komore i gradove;
38. ističe važnost morskog i pomorskog istraživanja i jače suradnje među znanstvenicima u tim sektorima te među državama članicama i regijama uključenima u strategiju EUSAIR kako bi se premostio postojeći jaz između tih država članica te ojačali konkurentnost obalnih područja i doprinos stvaranju kvalitetnih i održivih radnih mjesta na tim



područjima;

39. sa zabrinutošću prima na znanje stopu smanjenja ribljih stokova u Jadranskom i Jonskom moru zbog prekomjernog izlova, nezakonitog, neprijavljenog i nereguliranog ribolova (NNN) i drugih znatnih opasnosti za sav morski život; naglašava da je ribarstvo jedan od glavnih elemenata gospodarstava u obalnim područjima i na otocima; stoga smatra da je potrebno postaviti zaštitu i očuvanje ribljih stokova i morskih ekosustava na sami vrh ciljeva Strategije u skladu s načelom najvišeg održivog prinosa uključenog u zajedničku ribarstvenu politiku; naglašava da je u prijelaznom razdoblju potrebno poduprijeti prilagodbu ograničavanju izlova poticajima za kupnju opreme kroz Europski fond za pomorstvo i ribarstvo (EFPR); poziva na poduzimanje odlučnih mjera poput usklađivanja zakonodavstva o ribarstvu trećih zemalja sa zakonodavstvom EU-a, dijeljenja podataka, utemeljenja zajedničkih platformi za praćenje i višegodišnjih programa za upravljanje ribarstvom te također poziva na razmatranje načina za razvoj održivog sektora akvakulture koji ima veliki potencijal za snabdijevanje energijom iz obnovljivih izvora energije;
40. podsjeća da bi se ribe i školjke koje se iskorištavaju u komercijalne svrhe trebale nalaziti unutar sigurnih bioloških granica radi postizanja dobrog stanja okoliša i radi zaštite dugoročne održivosti industrije ribarstva;
41. poziva Komisiju da popisuje količinu ulova u okviru rekreacijskog ribolova, da ga regulira te da tu aktivnost, kao i profesionalni ribolov, uskladi s ciljevima ribolova s najvećim održivim prinosom;
42. potiče sveobuhvatna istraživanja o ribljim stokovima, posebice o ugroženim vrstama i njihovoj biološkoj međupovezanosti, s obzirom na činjenicu da bi manjak preciznih podataka mogao rezultirati nejasnim i nepouzdanim procjenama; potiče očuvanje prirodnog mriještenja;
43. poziva na procjenu i promicanje projekata kojima je cilj ocijeniti utjecaj neizravnog ribolova („mrtve mreže”, mreže za uzgoj dagnji) te usputnog ulova zaštićenih vrsta, s obzirom na to da je procijenjeno da se samo u Jadranskom moru slučajno ulovi više od 40 000 morskih kornjača; smatra da je potrebno hitno izraditi studije o tome kako taj problem utječe na okoliš te studije o načinima njegova smanjenja (na primjer o upotrebi uređaja koji kornjačama omogućuju izlazak iz mreže);
44. potiče na pružanje snažne potpore brodogradnji, uključujući sektor brodova za slobodno vrijeme, s naglaskom na njezinoj modernizaciji i specijalizaciji kako bi se otvorila nova radna mjesta te postigao održiv i konkurentan rast koji je u skladu s plavim tehnologijama;
45. poziva na pružanje snažne potpore proizvodnim područjima, twinningu i suradnji među područjima u različitim dijelovima makroregije; potiče razmjenu dobrih praksi koje uključuju najznačajnija iskustva u sektoru i ona drugih regija koje žele razviti isti pristup, kako bi se promicalo osnivanje proizvodnih područja;
46. naglašava da je važno podupirati i poticati rekreacijski sportski i obiteljski ribolov, kao i integrirane politike za rekreacijski ribolov i turizam (ribolov i ribolovni turizam, marikultura), posebice na otocima, s ciljem očuvanja lokalnih kulturnih tradicija i pomorskog stila života otočana i malih otočnih lokaliteta; potiče održiv, mali i

tradicionalan ribolov i akvakulturu, zajedno s raznovrsnom kulinarskom ponudom i promicanjem lokalnih ribljih tržnica kao najbolji način za osiguravanje održivosti ribarstva i pružanje veće potpore aktivnostima obalnog turizma;

47. poziva Komisiju da **podupire i promiče uključenost ribarstva i radnika iz sektora ribarstva u projekte povezane s kulturnim i povijesnim turizmom, kojima se obuhvaća ribarstvo, ponovno otkrivanje pomorskih aktivnosti te lokaliteta i zanimanja povezanih s tradicionalnim ribarstvom;**
48. naglašava **važnost socijalne ekonomije i ženskog poduzetništva** za postizanje ciljeva u okviru stupa plavog rasta te poziva države članice uključene u strategiju EUSAIR da potiču i podupiru sudjelovanja žena u svim relevantnim sektorima; podsjeća na temeljnu ulogu malih poduzeća i mikropoduzeća u dotičnim regijama i područjima te traži od država članica uključenih u EUSAIR da provedu aktivne politike za promicanje takvih oblika gospodarske aktivnosti;
49. podržava mjere za smanjenje hidrogeološkog rizika i rizika od erozije obale;
50. naglašava važnost istraživanja i poziva na snažnu potporu morskim i pomorskim okruzima;
51. **ističe da razvoj akvakulture i marikulture može imati važnu ulogu ne samo u obnovi raznolikosti vrsta nego i u gospodarskom rastu jadranske i jonske regije;**
52. poziva Komisiju da poveća razmjenu dobrih praksi poput održivosti projekata koje razvijaju obalne akcijske skupine;

### **Povezivanje regije**

53. naglašava da su makroregiji prijeko potrebne bolje prometne i energetske veze među zemljama sudionicama te između njih i njihovih susjeda, uključujući pomorski promet, intermodalne veze sa zaleđem i energetske mreže, te da su one preduvjet za njezin gospodarski i društveni razvoj; ističe da dvije jadranske obale nisu dovoljno povezane te da postoji mrežni infrastrukturni jaz u jadransko-jonskom području;
54. poziva na to da se potiče **uspostava održivih prometnih veza kojima se smanjuju vrijeme putovanja, troškovi prijevoza i logistike te vanjski učinci;** poziva na znatne strateške radove u pogledu razmjene između mora i kopna u cilju stvaranja mogućnosti za intermodalni prijevoz među zemljama, podupiranja kohezije, jačanja ukupne mreže te smanjenja gužvi na cestama, a samim time i emisija ugljikovog dioksida; skreće pozornost na potrebu za poboljšanjem pomorske i lučke dimenzije kabotaže, autocesta uz more i plovidbe između dviju obala Jadrana, kako na rutama sjever-jug, tako i na poprečnim rutama istok-zapad; ističe potrebu za boljom koordinacijom kako bi se spriječile gužve u pomorskom prometu te poboljšalo upravljanje njime i kontrola nad njim;
55. potiče primjenu Uredbe o praćenju emisija iz pomorskog prometa, izvješćivanju o njima i njihovoj verifikaciji (Uredba (EU) 2015/757) za inovacije i uspostavu održivog pomorskog prometa u markoregiji uporabom alternativnih pogonskih motora i goriva za plovila radi smanjenja emisija stakleničkih plinova i povećanja energetske učinkovitosti u prometnom sektoru;

56. ističe važnost povezivanja pomorskih prometnih putova i luka s drugim dijelovima Europe te važnost međupovezanosti s koridorima mreže TEN-T; poziva zemlje sudionice da usmjere napore u provedbu projekata obuhvaćenih aktualnom mrežom TEN-T i u druge intervencije za njezino predloženo proširenje na jugoistočnu Europu / istočnu jadransku obalu, kojima se može riješiti pitanje postojećeg mrežnog jaza u jadransko-jonskom području; stoga poziva zemlje sudionice da utvrde prioritetne infrastrukturne projekte s regionalnom i europskom dodanom vrijednošću te predlaže da se, između ostalog, posebna pozornost posveti:
- (i) dovršenju Baltičko-jadranskog koridora, zajedno s proširenjem cjelokupne jonsko-jadranske osi,
  - (ii) sjeverno-južnom produžetku Skandinavsko-mediteranskog koridora,
  - (iii) uspostavljanju Alpsko-sjevernobalkanskog željezničkog teretnog koridora,
  - (iv) boljoj povezanosti Iberskog poluotoka, središnje Italije i zapadnog Balkana,
  - (v) provedbi cestovne veze na području Balkana između lučkog sustava i unutar zemalja, kao i međupovezanosti s koridorom Rajna – Dunav,
  - (vi) poboljšanju lučkih objekata za bolje veze između dviju obala Jadrana te pripremi zajedničke strategije upravnih odbora luka na sjevernom Jadranu za sveobuhvatniju opskrbu srednje Europe uvoznom robom;
57. poziva na optimizaciju kapaciteta postojeće infrastrukturne mreže, s posebnim naglaskom na postojećim cestovnim i željezničkim vezama u makroregiji, uključujući i „last-mile” veze; **naglašava da je potrebno čim prije dovršiti jadransko-jonsku autocestu i na taj način potaknuti gospodarski i socijalni razvoj makroregije; podsjeća na važnost novih koridora kojima se integriraju autoceste, željeznice i druga infrastruktura na objema stranama jadransko-jonskog područja;** ističe potrebu za boljom koordinacijom kako bi se spriječile gužve u pomorskom prometu te poboljšalo upravljanje njime i kontrola nad njim;
58. **poziva na razvoj željezničke infrastrukture velikih brzina kojom će se međusobno povezati makroregija i omogućiti bolja povezanost s EU-om i unutar njega; ističe važnost poboljšanja željezničke povezivosti jadranske i jonske regije, kao i tirenske obale i jadransko-jonske obale;**
59. **poziva zemlje sudionice da poboljšaju svoju infrastrukturu pomorskog, željezničkog i zračnog prometa, da razviju autoceste uz more u makroregiji, kombinirajući intermodalna prijevozna sredstva, posebice za povezivanje zaleđa, te da poboljšaju prometnu logistiku, iskorištavajući najnaprednije tehnologije na najbolji mogući način i u svakom trenutku osiguravajući visoku razinu sigurnosti i ekološke održivosti;** također poziva zemlje sudionice da prouče mogućnosti poboljšanja povezivanja s instrumentima e-mobilnosti kojima bi se moglo omogućiti međunarodno elektroničko izdavanje karata;
60. **ističe nedostatak učinkovite povezanosti s otocima;** potiče Komisiju i države članice da omoguće bolju povezanost istraživanjem novih usklađenih mogućnosti i mogućnosti s dodanom vrijednošću, **optimiziranjem uporabe ruta za teretni i putnički prijevoz te uključivanjem privatnih i javnih dionika kako bi se poboljšala kvaliteta života, zaustavila depopulacija i omogućilo iskorištavanje socioekonomskih mogućnosti na tim područjima;**

naglašava potrebu za poboljšanjem unutarnjih veza i prometne infrastrukture na otocima u svrhu održive unutarnje mobilnosti; također naglašava nužnost jamčenja odgovarajuće zdravstvene zaštite i obrazovnog programa otočkom stanovništvu tijekom cijele godine;

61. poziva na provedbu velikih projekata za razvoj intermodalnih veza na otocima, a posebno želi vidjeti snažnu potporu jačanju strateški važnih zračnih luka, u smislu infrastrukture i novih ruta prema drugim regijama u makroregiji;
62. potiče zemlje sudionice da nastave s naporima u diversifikaciji izvora za opskrbu energijom, čime se neće samo poboljšati energetska sigurnost makroregije nego će se i unaprijediti tržišno natjecanje te će se pridonijeti borbi protiv energetske siromaštva, što će imati važan utjecaj na gospodarski i društveni razvoj regije; naglašava potrebu za temeljitom procjenom utjecaja koji će intervencije u energetske sektoru imati na okoliš; ističe važnost zajedničkog planiranja ulaganja u razvoj terminala za ukapljeni prirodni plin (LNG) te mreža plinovoda koje nedostaju u makroregiji, čime bi se pomoglo u postizanju veće neovisnosti i energetske sigurnosti; nadalje potiče mjere za povećanje energetske učinkovitosti i učinkovite uporabe resursa, čime se također pridonosi konkurentnosti;
63. potiče razvoj energetske infrastrukture kojom se može smanjiti ugljični otisak, povećati energetska učinkovitost te zajamčiti energetska sigurnost unutar makroregije, ali i šire; nadalje naglašava važnost razvoja i promicanja koncepta pametnih gradova kako bi se omogućila dodana vrijednost postojeće ukupne energetske infrastrukture makroregije;
64. prepoznaje velik potencijal izvora obnovljive energije u makroregiji koji se nedovoljno koriste; poziva na iskorištavanje postojećih obnovljivih izvora poput solarne energije, energije vjetra, plime i oseke (kad je to tehnički izvedivo) te energije valova u okviru kombinirane proizvodnje energije; naglašava da su hidroelektrane čija se izgradnja razmatra u svim zemljama sudionicama održive i konkurentne; poziva zemlje sudionice da doprinose uspostavljanju učinkovitog i međusobno povezanog tržišta plina i električne energije u makroregiji, kojim će se osigurati jednak pristup jeftinoj, pristupačnoj energiji; naglašava važnost jačanja prekogranične energetske međupovezanosti za potporu ulaganjima u energetske sektoru kao ključan preduvjet za integraciju u energetske mrežu EU-a, kao i važnost uklanjanja prepreka prekograničnim ulaganjima u energetske sektoru;
65. podupire zajedničko planiranje i ulaganja u energetske infrastrukturu za proizvodnju i prijenos električne energije i plina u makroregiji u skladu s mrežom TEN-E, uz provedbu konkretnih projekata koji se nalaze na popisu projekata od interesa za energetske zajednicu;
66. izražava zabrinutost zbog ponovnog poticanja istraživanja i eksploatacije nafte i plina na pučini i na kopnu, čime bi se makroregija mogla izložiti riziku od katastrofa s vrlo ozbiljnim posljedicama za okoliš, gospodarstvo, uključujući sektor ribarstva, te za zdravlje ljudi; naglašava da svaka takva aktivnost mora biti u skladu s pravilima i smjernicama Unije za klimu i obnovljivu energiju; naglašava da je Jadransko more uvučeno i plitko more u kojem se onečišćujuće tvari zadržavaju i da je na obje njegove obale turizam vrlo razvijen te da bi rast u toj makroregiji u prvom redu trebao ovisiti o turizmu i gospodarskim aktivnostima povezanim sa specifičnim značajkama okoliša i ekosustavima; naglašava potrebu za dosljednim provođenjem zakonodavstva EU-a i međunarodnih konvencija o ekološkoj održivosti i sigurnosti pomorskih aktivnosti;

poziva na cjelovitu provedbu Okvirne direktive o pomorskoj strategiji (2008/53/EZ) i Direktive o sigurnosti odobalnih naftnih i plinskih djelatnosti (2013/30/EU);

67. poziva na formuliranje zajedničkih europskih prometnih sigurnosnih standarda u jadransko-jonskoj makroregiji;
68. naglašava potrebu za promicanjem prekograničnih zračnih usluga s pomoću provedbe zajedničkih projekata čija je svrha osiguranje i poboljšanje veza unutar makroregije;

### **Kvaliteta okoliša**

69. podsjeća na bogatstvo morskih, obalnih i kopnenih ekosustava država sudionica; primjećuje da je Jadransko more stanište gotovo polovini (49 %) zabilježenih mediteranskih morskih vrsta te da je najneobičnija podregija Sredozemnog mora zbog svoje plitkosti, ograničenih tokova i velikog utjecaja rijeka; poziva na zajedničke napore u poduzimanju svih mogućih mjera, uključujući uporabu čistih goriva za pomorski promet i logistiku, u cilju očuvanja bioraznolikosti morskog okoliša i transnacionalnih kopnenih staništa te sprečavanja i smanjenja zagađenja mora i drugih prijetnji obalnoj i morskoj bioraznolikosti; ističe važnost zaštite ugroženih morskih i kopnenih vrsta, kao što su sredozemna medvjedica, čovječja ribica, ris, bjeloglavi sup i druge te poziva zemlje sudionice da provedu odgovarajuće mjere kako bi se postigao taj cilj;
70. poziva na razmjenu najboljih praksi između zemalja sudionica u području upravljanja prirodnom i kulturnom baštinom, uključujući područja mreže Natura 2000. i lokalitete pod zaštitom UNESCO-a, s namjerom da se stvore održive turističke atrakcije;
71. **potiče sve države sudionice da udruže snage u provedbi pomorskog prostornog planiranja, u skladu s Direktivom 2014/89/EU o uspostavi okvira za prostorno planiranje morskog područja, te integriranog upravljanja obalama, uključujući različite dionike (nacionalne, regionalne i lokalne vlasti, lokalno stanovništvo, istraživačku zajednicu, nevladine organizacije itd.); smatra da pravilno zajedničko upravljanje pomorskim prostorom pruža važan okvir za održivo i transparentno iskorištavanje pomorskih i morskih resursa;**
72. ističe važnost zaštite i očuvanja rijeka i jezera u jadransko-jonskom bazenu;
73. ističe da je potrebno na odgovoran način boriti se protiv starijeg i prekograničnog zagađenja te očistiti lokalitete koji su pogođeni industrijskim zagađenjem tla, vode i zraka te po potrebi one koji su onečišćeni zbog vojnih sukoba; podupire sve aktivne mjere za smanjenje onečišćenja mora kemijskim i konvencionalnim oružjem; podupire smanjenje morskog otpada, s ciljem njegova potpunog uklanjanja, u skladu s Okvirnom direktivom o pomorskoj strategiji, osobito u pogledu onečišćenja otpadom na jadranskim otocima;
74. izražava zabrinutost zbog šteta koje u moru uzrokuje plastični otpad; poziva Komisiju da podrži inicijative za prikupljanje i recikliranje tog otpada; ističe važnost uključivanja ribara u taj proces;
75. poziva zemlje da razviju i provedu sveobuhvatne planove za ponovnu uporabu zastarjelih industrijskih i vojnih lokacija; ističe da te lokacije nisu samo prijetnja za okoliš nego imaju i značajan gospodarski potencijal koji se ne iskorištava;
76. **poziva na poticanje premještanja industrije iz gradskih središta i obalnih područja u cilju**

### poboljšanja kvalitete života;

77. inzistira na tome da se primijene svi postojeći alati u uvođenju najboljih rješenja za gospodarenje otpadom i pročišćavanje otpadnih voda u regiji, u skladu s Direktivom Vijeća 91/271/EEZ od 21. svibnja 1991. o pročišćavanju komunalnih otpadnih voda u državama članicama EU-a;
78. skreće pozornost na razne prirodne opasnosti i opasnosti prouzročene ljudskim djelovanjem koje su zadnjih godina pogodile tu regiju; skreće pozornost na problem krčenja šuma i ostalih rizika povezanih s klimatskim promjenama; naglašava potrebu da se u cijelosti primijene horizontalna načela za upravljanje rizicima od prirodnih katastrofa i prilagodbu klimatskim promjenama u cilju provedbe akcijskog plana i prioriteta iz svakog stupa; potiče suradnju među hidrometeorološkim institutima različitih zemalja u slučaju ekstremnih vremenskih prilika, posljedica klimatskih promjena i upravljanja rizikom od katastrofe; uviđa da su vodoopskrba, poljoprivreda i turizam sektori na koje najviše utječu klimatske promjene te stoga potiče suradnju među nacionalnim vlastima radi uspostave okvira i mehanizma za pružanje potpore u provedbi mjera za prilagodbu klimatskim promjenama i njihovo ublažavanje;
79. ističe potrebu smanjenja emisija stakleničkih plinova, posebno u sektoru pomorskog prometa;
80. naglašava da postoji problem u zemljopisnim i sezonskim razlikama u dostupnosti zaliha vode, točnije, tijekom ljeta, kad potražnja za vodom postaje nekoliko puta veća zbog dolaska velikog broja turista, javlja se izrazita nestašica vode na otocima i u obalnom području;
81. potiče na osnivanje regionalnog centra za pripravnost u slučaju katastrofe te izradu zajedničkog kriznog plana u slučaju istjecanja nafte i onečišćenja velikih razmjera kako bi se stvorio sustav ranog upozoravanja radi sprečavanja prirodnih katastrofa i onih prouzročenih industrijskim, prometnim i drugim aktivnostima kao što su poplave, požari i eksploatacijske aktivnosti u Jadranu; naglašava da bi centar trebao biti izravno povezan s Mehanizmom Unije za civilnu zaštitu; ističe da je važno očuvati ekosustav i bioraznolikost regije njihovim boljim razumijevanjem te razmjenom najboljih praksi;
82. poziva zemlje koje nisu članice EU-a da ubrzaju provedbu sektorske pravne stečevine (kao što je Okvirna direktiva o vodama) s obzirom na svoje buduće pristupanje Uniji;
83. poziva države članice da se savjetuju s nadležnim tijelima susjednih zemalja i lokalnih zajednica u makroregiji, posebno s obzirom na gospodarske aktivnosti koje podliježu procjeni utjecaja na okoliš u skladu s Direktivom 2014/52/EU Europskog parlamenta i Vijeća od 16. travnja 2014. o izmjeni Direktive 2011/92/EU o procjeni utjecaja određenih javnih i privatnih projekata na okoliš;

### Održiv i konkurentan turizam

84. ističe da je turizam od ključne važnosti za europsko gospodarstvo i razvijanje socijalne kohezije unutar EU-a, a posebice za države na Sredozemlju i za cijelu regiju; naglašava potrebu za razvojem novih pristupa kojima će se pridonijeti neutralizaciji sezonalnosti turizma u skladu s utjecajem turizma na okoliš i održivost; potiče na veću potporu financiranju projekata u turizmu iz europskih strukturnih i investicijskih fondova te

drugih izvora;

85. **poziva na hitno poboljšanje prekograničnih cestovnih veza kako bi se poboljšala konkurentnost turizma s obzirom na to da loša povezanost uzrokuje uska grla i dugotrajne zastoje;** naglašava da je zbog turizma potrebno poboljšati postojeću infrastrukturu zračnog prometa i pomorske veze između dviju obala Jadrana;
86. naglašava potrebu za poticanjem uporabe postojećih zračnih luka u makroregiji kako bi se izbjegla prekomjerna koncentracija putnika u nekoliko čvorišnih zračnih luka i promicali održivi i uravnoteženiji tokovi turista na raznim lokacijama;
87. uviđa da su bogata kulturna i prirodna baština regije (uključujući kulturne aktivnosti kao što su kino, kazalište i glazbena događanja) njezina velika prednost na kojoj se temelji sektor turizma; naglašava da se u zemljama sudionicama nalazi veliki broj lokaliteta pod zaštitom UNESCO-a i područja mreže Natura 2000.; smatra da se potencijal turizma ne iskorištava u potpunosti unatoč velikom doprinosu tog sektora gospodarstvu, posebice zbog velike sezonalnosti turizma i nedostataka u području inovacija, održivosti, prometne infrastrukture, kvalitete turističke ponude, vještina uključenih dionika i odgovornog upravljanja turizmom; poziva zemlje sudionice da donesu politike kojima će se zajamčiti odgovarajuća ponuda veza i turističkih objekata tijekom i izvan ljetne sezone u cilju povećanja raznolikosti turističkih tokova i osiguranja stalne prisutnosti turista u svako godišnje doba; naglašava važnost kombiniranja turizma s prirodnom, kulturnom i umjetničkom baštinom;
88. potiče države članice na promicanje rješenja održive mobilnosti u sektoru turizma, čime se poboljšava kvaliteta turističkih usluga i povećava njihov opseg;
89. uviđa važnost nacionalnih parkova i parkova prirode te zaštićenih područja kao temelja budućeg obrazovanja građana o pitanjima zaštite okoliša i borbe protiv klimatskih promjena;
90. naglašava da je suradnja među zemljama nužna za daljnji razvoj turizma u regiji; potiče donošenje strategija za turizam u Jadranskom i Jonskom moru koje se temelje na održivosti i omogućuju državama da koriste sinergije u svoju korist te rješavaju zajedničke probleme na makroregionalnoj razini; smatra da je potrebno zajednički raditi na podizanju vidljivosti destinacija jadransko-jonske regije;
91. poziva Europsku komisiju, zemlje sudionice te lokalne i regionalne vlasti da poduzmu mjere kojima se dionike potiče na poboljšanje turističke infrastrukture;
92. naglašava važnost potpore kulturnim i kreativnim aktivnostima, a osobito potpore razvoju i integraciji poslovnih aktivnosti u području glazbe, kazališta, plesa i filma; potiče organiziranje festivala, kongresa i kulturnih događanja kojima se promiče integracija;
93. skreće pozornost na potrebu da se malim i srednjim poduzećima omogući lakši pristup potpori i financiranju, s obzirom na njihovu ključnu ulogu u sektoru turizma; potiče dionike u regiji na sudjelovanje u Europskoj poduzetničkoj mreži radi razmjene iskustava, umrežavanja i pronalaska prekograničnih partnera;
94. **naglašava važnost projekata pametne specijalizacije i pametnih zajednica koji uključuju iskorištavanje postojećih inovacijskih platformi kao što su stvaranje okruge kreativnosti u**

### jadransko-jonskom području;

95. podupire razvijanje raznolike turističke ponude poput tematskih turističkih parkova i ruta, kulturnog, seoskog, zdravstvenog, medicinskog, nautičkog, enogastronomskog, konferencijskog i sportskog turizma, uključujući bicikliranje, golf, ronjenje, planinarenje, skijanje, alpinizam te sportove u prirodi kako bi se turizam promicao tijekom cijele godine i poboljšala konkurentnost turističkih destinacija na temelju održivosti; podupire razvoj seoskog turizma kako bi se smanjio pritisak na glavna turistička središta i uže obalno područje te kako bi se pomoglo u prevladavanju sezonalnosti turizma; podupire proširenje turističkih aktivnosti u zaleđe stvaranjem integriranih turističkih proizvoda koji uključuju najvažnije atrakcije makroregija i njihovih glavnih gradova;
  96. naglašava važnost usklađenosti između upravljanja turizmom i infrastrukture te potrebu za poboljšanjem kvalitete i raznovrsnosti usluga i ponuda, vodeći računa o specifičnostima regije; također naglašava važnost promicanja i održavanja lokalnih i regionalnih tradicija;
  97. naglašava važnost istraživanja alternativnih putova i poslovnih modela te boljeg povezivanja krstarenja s domaćim stanovništvom i proizvodima, čime se omogućuje učinkovitije rješavanje neodrživog zagađenja i bolje iskorištavanje punog potencijala, s trajnijim gospodarskim prednostima za lokalna gospodarstva; priznaje važnost razvijanja i stvaranja robne marke od makroregionalnih turističkih ruta mapiranjem i dodatnim promicanjem postojećih ruta;
  98. podupire uporabu najreprezentativnijih proizvoda određenog područja u turističke svrhe i razvoj promotivnih i marketinških programa;
  99. **naglašava potrebu za pravom prometnom intermodalnošću koja se sastoji od integrirane mreže usluga i područja razmjene u cilju razvijanja kvalitetnog ekoturizma;**
  100. poziva na izradu Jadransko-jonske povelje koja sadrži kriterije, načela i smjernice za promicanje održivog turizma s pomoću provedbe Europskog sustava turističkih pokazatelja (ETIS) za procjenu turističkih destinacija u cilju poboljšanja njihova održivog razvoja;
- o
- o o
101. nalaže svojem predsjedniku da ovu Rezoluciju proslijedi Vijeću, Komisiji te vladama i parlamentima zemalja koje sudjeluju u EUSAIR-u (Hrvatska, Grčka, Italija, Slovenija, Albanija, Bosna i Hercegovina, Crna Gora i Srbija).